

Millî Eğitim

Armağan Tekdöner

21 Kasım 1980, Cuma

Karşı duvardaki organ çizimlerine yetmiş santimlik bir yenisi eklenmiş, hocalara güzellemelere de bir beyit daha. Helâdaki son gelişmeler işte bunlardı. Tümseğe dönüşmüş deliğe direkt işendiğinde dolgu malzemesi geri sıçradığından, yan duvar aktarmalı işedim ve ilk dersin finişine dakika kala sınıfa girdim. Ders dedikleri seanslardan birini daha hayatımdan eksiltmişim, hem de sadece "geç kalmış" sayılıp "devamsız" yazılmadan.

Atlattığım bu belâ - geciktirilen "burada" cevaplarıyla ders süresinin onda birini aşan "Var mısın, yok musun?" oyunuyla başlayan, sonra öğretmenin tahtaya diyelim $x+1=2$ yazarken, bir yandan da yazdığını ne bir eksik ne bir fazlasıyla "iks artı bir eşittir iki," diye seslendirerek müfredatı öğretmeye geçtiği, havaya yeterince tebeşir tozu kattıktan sonra da en az bir öğrenciyi sözlüye kaldırıp alaya alarak zincirleme reaksiyonu başlattığı ve neden güldüğünü kendileri bile bilmeyen diğerlerinin dalga dalga havlamalarla zil çalana kadar sınıfı inlettiği süreç - matematikti.

İkinci ders İngilizce, ya da yaşanmamış saatler. Kürsüye çöreklenmiş bir başka zirzop moruk, olağan gevelemeler. Bu seferki Tarzan bize soru sormayı sadece sene başındaki ilk dersinde, bir kere denemişti. Çift dikiş Ömür ona "Pardon Mister Sikister?" diye cevap verdiğinde, ben bambaşka bir nedenle pişmiş kelle gibi sırtıyordum zaten, ağzımı örtmekteki elimi sıraya şaklatmakta kullanmaya başlayarak olaya müdahil olmuşum. Vehbi ise, gülmekten yere devrilme numarası çekmişti. İngilizceciyle olan bu iletişimin neticesinde sınıftan atıldığımızda kaynaşmıştık üçümüz. Bugünkü evelemece rüzgâr gibi geçti, zilin ilk salisesinde ayağa fırladık.

İşte bu ders harbiden kafa düzmenin Allah'ı. Öğretmenimiz "Güneydoğu Anadolu'da insan yoktur, hayvan çoktur, hayvancılık yapılır," veya "Zavallı Belçika'daki en yüksek tepe anca şu kadar metre eder, biz oysaki yükseklik olarak..." gibi cümlelerle bize coğrafya öğretiyordu. Rehavet sınıfının en arkasında, köşedeydik. Geçen sene belgenin kenarından dönen Vehbi solumda, defterine ders notları alır pozlarda, yazıyla soruyordu bana: "Ot var, Ömürlerin ev müsaitmiş, akşama içelim mi?" Kafayla okeylememle coğrafyacının olay mahalline doğru ok gibi fırlaması, bir oldu. Herifçioğlu sanki içilecek otun veya sıra altında açmış olduğum pornonun kokusunu almıştı, tepemde soluyordu. Sınıf sütlimanlaştı, kara sineklerin sesini duydum.

Aniden hareket başladı, hoca ön sırada oturan kızın kitabını kapı ve özenle incecik bir rulo haline getirip suratıma çaktı. Kucağımdaki dergi yere uçtu, kafam duvardan top gibi sekti. Porno dergi ortaya çıktığında bir an için duraksayan rulo, yeniden harekete geçti. Coğrafyacı "Şu..." diyerek kaldırdığı ruloyu, "...bir!" diyerek suratıma indirmeye başladı. Tek sayılar sağdan, çift sayılar soldan. "Şu," sesi esnasında başım boşlukta yer değiştiriyor, sayı ise uğultu, patlama, ışık demek.

"Şuuuuuuuuu dokuz!"u duydum ama sonraki sayıları nedense duyamadım. Hocam ruloyu yere bırakıp ağzıma tebeşir doldurmaya başladığında, gözümün hizasına denk gelen rulonun yeniden kitap formuna dönemediği dikkatimi çekti. Sınıftan dışarıya sürünme vakti geldiğini tekmeyi yiyince anladım ve temsildeki rolüm sona erdi.

Hemen arkamdan sınıftan atılan Vehbi ve Ömür, beni koridorun sonundaki folklor kolunun odasına taşıdılar, orada uzandım biraz. Vehbi kanamakta olan kulaklarımı etraftaki rengârenk mendillerle sardı. Derken Namık Kemal fıkraları, el şakaları, kostümleri giyip çıkartmaca, sigara ve zil. (Daha doğrusu zil çalmış.) Odadan çıkarken sigaramı davullardan tekine bastırmaya kalkışmama itiraz eden Ömür, ta derinlerden gelen bir sesle folklor etkinliklerinin ülkelerin imajındaki önemini anlatmaya başladı bana. Sigarayı yere attım.

Girdiği sınıflardaki herkesin (ama istisnasız herkesin) kendisini ayakta (ama gerçekten ayakta) karşılaşmasını içeren ve sadece bu egzersizin yaptırılmasının ince detaylarıyla sınırlı bir öğretmenlik anlayışı vardı dincinin. Dördüncü ders zevkli başladı, zira din hocasının yapışmış bakışlarına rağmen Ömür oturmaya devam ediyordu. Bir süre sonra âdet olduğu üzere, yorgun sınıftaki bütün gözler oturmaktakine çevrilince, Ömür ağır çekimde doğrulmaya başladı. O doğruldukça, Vehbi de aynı hızla çöküşe geçti. Sınıf cık-cık-cık sesleri çıkararak dikilmeye, hoca susmaya ve bakmaya devam ediyor, Ömür kalkıyor Vehbi oturuyor, ya da Vehbi kalkıyor Ömür oturuyordu. Yüzümü iki avucumla yukarıdan aşağıya sıvazlamamla beraber sübhanekeci ateş açtı:

"Ohaaaaaaaaaaaaaaa."

Bu güfteyi öyle gür, öyle makamlı seslendirdi ki, beş dakikadır ayakta dikilmekten çuvallaşma eğilimine girmiş olan herkes toparlanırdı.

"Amin."

Cevap verirken sanırım kendi sesimin yüksekliğini ayarlayamamışım, tam gülüşmeler duymaya başlamıştım ki, hışımla yanıma ulaşan herifin kulağıma şaklayan avucu sınıfı benim için sessiz

sinemaya döndürdü, o kulağımdan yine kan geldi. (Dördüncü derslerden yırtmak bir kazanımdır, çünkü öğlen teneffüsü vakitlice başlar, kokoreç ve biraya hasret midelerimize gün doğar. Öğleden sonraki derse de geç girileceğine göre, birkaç ekstra saat yaratılmıştır.) Velhasıl, hicrete zorlandık.

Ama keşke dersten atılmamız sayesinde erken ulaştığımız biracı Kayınço'da şakalaşmanın ya dozunu ya da zamanlamasını daha iyi ayarlasaydık. Vehbi önceden birbirine lastiklediği bir kutu dolusu kibritle Ömür'ün sigarasını yakmasaydı, alev arşa yükselmemiş, müessese de bizi dışarıda tercih etmemiş olacaktı. Zürafa sokakta şöyle bir turlayıp kerhanelere baktık, 1.ordu da oradaydı sanki. Sonra adım başında kurulu mantarlı hedeflere tüfekte atış yaptık. Paralar ve teneffüs biterken kulağım biraz açılmıştı.

Millî güvenlikçi albayın dersine geç girmenin riskiyle, derste bulunup da hayatı idâme ettirmenin güçlüklerini karşılaştırdık, A şikkini tercih ettik. Sertçe ve eşit aralıklarla üç defa tıklattığım kapıdan son derece ciddi suratlar takınmış vaziyette dersin sonuna doğru girip, esas duruşa geçtik. Millî Güvenlik Konseyi üyelerinin bir fotoğrafı yakama iğnelenmiş vaziyette, kafayı havaya dikip anırdım:

"Mazeretimizi arz etmek istiyorum komutanım."

Atış talimlerimizi anlatıp takdir göreceğimizi hesaplıyordum ama albay duymazlıktan geldi, top-tüfek dersine devam ediyordu. Bu, "Esas duruşu bozma!" demektir. Birkaç dakika sonra bitecek dersin sonuna kadar da öyle yaptık.

"Uygun adım, ileri."

Talimat bizeydi. Albay arkada biz önde tek sıra, raprapa başladı manga. İstikamet müdürün odasıydı belli ki, kızların helâsından sonra yolunu en iyi bildiğim yer. Öğleden sonraki ikinci dersi müdüriyette nasihat dinleyerek kaynatacağımızı varsaymaya başlamış, gevşemiştik. Pinpon müdürün odasına ulaşınca albay bizi kapıya dikti ve içeriye önce sadece kendisi girdi, albay kısa süre sonra uzayınca müdür bizi aldı.

"Çocuklar, sizinle konuşmamız lâzım."

Müsamereye hazırдық. Gözlerimiz yere bakıyordu, âdeta pişmanız ve utanmışız.

"Vehbi, kendine acımıyorsun bari annene acı. Baban vefat edeli kadın çaresiz, perişan. Ne olacak hâlin senin?"

"Emredersin komutanım."

Vehbi herifleri mi karıştırmıştı acaba? Müdür yâ sabır çekiyordu. Sakin olmaya çalışarak bu kez Ömür'e hitap etti:

"Sen de gelmişsin 19 yaşına, hâlâ lisedesin. Buradan emekli mi olacaksın?"

Daima yanımda bulundurduğum H2S ampulünün belki de görev zamanı gelmişti. Adam laga lugayı lastik gibi uzatıyordu ve bizi acayip bayacak gibiydi. Kumaş parçası arasındaki ampülü cebimde sessizce kırdım önce.

"Çıkart oğlum elini cebinden!"

Bu adam Ömür'le konuşmuyor muydu? Sesler giderek uzaklaşıyordu yine sanki. Elimi cebimden çıkartırken kumaşı düşürdüm(!), artık kesinlikle tüyme vaktiydi yani. Vehbi tezgâhı çakmıştı bile, müdüre "Komutanım çişim geldi, çıkabilir miyim?" dediğinde doğrusu yaratıcılığını takdir ettim. "Defolun!" komutunu beklemeye koyulduk. Müdür konuşmaksızın odada volta atmaya başladı. Beş saniye, on beş saniye, kırk saniye. Ve müdür odanın uzak ucundayken çürük yumurta kokusu bana ulaştı! Neden kovulamamıştık bir türlü? Allah'tan o anda ne telefon geldiyse geldi, herif tek kelime söylemeden odadan dışarıya vınladı.

Hocanın bacaklarını dikizlemek ve sunulan manzarayı birbirimize methetmek üzere sonraki derse girip ronta yatmıştık ki, beklendiği üzere müdür damladı - hatta geç bile kalmıştı - ve üçümüzü dışarıya aldı. Ama neden bize "Siz bittiniz," diye avaz avaz bağıryordu bu çatlak? Bize, ihtarların, tekdirlerin, tartların çocuklarına... Hem çürük yumurta kokusu yüzünden kim bitmiş? Adam avucunu yumruklayarak suçlarımızı saymaya başladı, saydıkça sinirleniyor, sinirlendikçe bağıryordu, bağırdıkça...

Sınıfların kapılarından birini yumrukladı. Kapının camı indi ve bir anda kan... Birkaç saniyelik hareketsizlikten sonra, müdür kısık bir sesle "Dersinize dönün," dedi. Camı kırılan sınıfın öğretmeni koridora fırlamış, müdüre bakıyordu. Müdür kan damlatarak uzaklaşırken arazi olmak da vardı ama Vehbi bacak seyretmenin daha makul olacağını hatırlatınca, sınıfa dönmeye karar verdik. "Yaş mı da kuru mu?" ritmindeki "kapı tıklatmamıza" kimyacı cevap vermedi. Ama biz yine de kapıdan itişerek dalıp, locadaki yerlerimizi aldık. Ne bacaklardı ama! Sürekli "Hüfffttttttt" diye ağzımızla hava çekerek belli-belirsiz sesler çıkartıyorduk ki kafamdan tebeşir sekti, sanırım hüfleme biraz abartmışım. İkinci tebeşir kafayı eğince ıskaladı, üçüncüsüyse öndeki inek kızın gözüne saplandı. Kimyacı hıçkırıklar

eşliğinde "Allah bin belânızı versin," diye bağırarak sınıftan kaçarken, herkes susmuştu. Gözüne tebeşir yiyen kız sıraya kapanmış haykırarak ağlıyordu, yanına gudubet tayfasından birkaç yardım meleği üşüştü. Bu arada tahtadaki geometrik şekillere dalmışım. Sıkıldım sonra, sohbet etmek istedim:

"Lan Ömür, kimyacı başımıza iş açmasın?"

"Bağırma oğlum. Ayrıca o kadın fizikçi."

"Ne?"

"Fizik, fizik, kimya değil!"

Tüh çarkına, meğer karı fizikçiymiş, bu dersler de fizikmiş!

"Hay belâsını... İyi ama fizik sandığım ders neydi pekiyi?"

"Lan ne aptalsın be, bu ders tabii ki kimya, tahtayı görmüyor musun?"

Tahtaya bir daha ve dikkatle baktım. Tabii ya! Bal gibi de kimyaydı işte; bayır niyetine çizilmiş bir üçgen, onun uzun kenarına ilişmiş dikdörtgen bir yük, elipslerle bağlanmış daireler, oradan buradan çıkartılmış oklar. Aşkın kimyası olur da, hırdavatın olmaz mı?

"Ömür yahu, şaka maka derken bir şeyler de öğrenmişiz icabında, üniversite sınavında özellikle kimya sorularında bayağı iddialı hissediyorum kendimi aslında."

"Tabii oğlum, hele alkollerini sorsalar..."

Vehbi'yle beraber neye sırtıyordu bu herifler? Kimyacı dönmedi.

Son dersten aklımda, folklor odasındaki tuhaf yangın haberi ve bölük pörçük cümleler kalmış sadece. Kapıdan sızan dumanı öğlen teneffüsünde fark eden bir hademe odaya dalıp, için için yanmaktaki kostümlere tekmeyle müdahale ederken dumandan etkilenmiş. Yangın büyümeden sönmüş ama adam oracıkta kendinden geçmiş. Onu ancak bir saat sonra yerde baygın bulmuşlar ve hemen müdürü aramışlar. Hademe hastanelik olmuş. O kostümleri kim yakmışmış acaba?

Atlıydı-akınlardı-çocuklardı-şenlikti derken, ayrıca adam mektup yazmış da kudurmuş köpek mi ne demiş, berikisi de demiş ki... Ve zil! Nihayet ipe çekilen paydos! Avluya dıgıdık dıgıdık.

Ayakta sallanarak dinlediğimiz yarım saatlik tıraşı müdür bitirince, mikrofon müzikçiye geçti:

"Çift sıra, kollar öne hiza al, gülme lan gülme it, ses veriyorum..."

O mahut tabiatüstü bestenin bir detone kanon uyarlaması daha. Ah-hah-hah!

Beyoğlu'nda bir sinemaya çıkış kapısından kaçak daldık, araya koydukları miki filmi esnasında çekerken fenerci ışık tuttu, iş de film de yarım kaldı, sonra Yüksek Kaldırım'dan aşağıya yuvarlanıp Karaköy'de vapura atladık, evlere dönüyorduk. Her zamanki şekilde köpekler gibi koşuşturarak, daha iskele sürülmeden vapura zıplamıştık yine. Terslik bu ya, Vehbi yere sıvaşık mazota bastığı için kayarak halata kapaklandı. Çocuk bozuntuya vermeden ayağa kalkmaya çalışırken orada malafat gibi dikilmekteki çaycı "Höst lan," deyince tepem attı. Çaktırmadan arkasına dolaşıp ensesine sokuldum ve kulağına "Pat!" diye bağurdum. Çaylar boca. Halatçı dibimde bitti.

Vapur yola koyulmuş, biz ikinci mevkide birer Kent yakmış, somurtuyorduk. İskeledeki kimlik sapığı askerler olmasa, soykırıma kurban gidecektik. Ömür oturduğu yerden kalkıp can yeleklerini sökmeye başlayınca keyfimiz geldi ancak ve yanımızdaki beden çantalarına birer yelek atıp, neşeyle yukarıya çıktık. Kontrolörle köşe kapmacaları tamamladıktan sonra lüksteeki bir masaya çöreklandık.

Çeşitli gazete arkası beyefendilerin arasında, masanın tekinde kişnemekte olan üç ibne dikkatimizi çekti. Mosmor ve daracık kotlusu kıpraşık duruyordu. Derken hepsi birden bize bakıp ağızlarını açıp-kapatmaya başladılar. Işıklar pırpır ediyor, camlar zıngırdıyor, çeşitli satıcılar ve askerler girip-çıkıyor, biz de tıslayarak çektiğimiz sigaraların dumanlarını tanjulara üflüyorduk. Gazeteler teker teker kapanıp nüfus seyrelmeye başladığında, sıska bir bücür hışımla lükse daldı ve şoroloların yanına oturup bir şeyler konuştuktan sonra Vehbi'ye "Ne var lan lavuk?" dedi. Vehbi ayaklandı, ağır adımlarla ulaştığı pezonun sandalyesinin tek ayağına, bir yanlama tekme koydu.

Vapur Haydarpaşa mendireğinin arkasında hız kesmiş ölü denizanelerini ittirirken, Vehbi lüksün arka kapısından dışarıya sürüklediği pezoğu denize atmaya çalışıyor, askerler gülüyor, etraftakiler de kaçışıyordu. Ben de, babanın tekine oturmuş "ay-ay-ay," diye bağırmakta olan hötöröflerden tekine yanaşıp, pandik attım. 1.90'lık bir ayı olduğunu ayağa fırlayınca dehşetle gördüğüm kodoşun cevabı sözsel olmadı. Daha doğrusu benim ölü denizanelerimle kucaklaşmam pek ani oldu. Yanlış teşhis, "ay-ay-ay," diyen o değilmiş.

Sırılsıklam ve buz kesmiş vaziyette evin kapısına yıkıldığımda, saat akşam altı civarıydı.

(Ayakkabısının tekini ve montunu denizde bırakmışsa insan, kıyıya çıkarken yara bere içinde kalmış, bol miktarda mazotlu deniz suyu yutmuş, taksiler almadığından bir zombi gibi düşe kalka eve kadar koşturmuşsa, algılama gücünü yaşayabilir.) Hâlimi gören pederin dili tutuldu bir an, ben dosdoğru banyoya daldım. Banyonun kapısını kilitleyip suyu açmama rağmen babam kapıya dayanmış, bağırarak bir şeyler anlatmaya çalışıyordu: Okuldan müdür mü atılmış, yangın mı yanmış, ölü mü ölmüş neymiş... Yırtınıyordu ama su sesi onu bastırıyordu, meseleyi kavrayamadım.

Ben banyodayken başlayan bağırsık çağırışın özünü ancak yemekte anladım. (Anlaşılan kulağımın teki pek iyi duymuyor, diğeri de tam sağırlaşmış.) Peder sakinleşince sorgulamaya başladı, ben anlattıkça içti, kâh güldü kâh bağırdı, yalvardı, azarladı, nutuk çekmeye başlayıp ikinci cümlede bıraktı. Sonra bana "Değil mi?" şeklinde biten sorulardan sordu ve bunlara kendi verdiği "Yazıklar olsun..." formunda başlayan karşılıklara giderek sinirlenip, sonunda bana tokat atmak üzere kaldırdığı eliyle bitmiş rakının şişesini kaptı ve şişeyi duvarda parçaladı.

Biraz sonra yerinden kalktığında sessizce ağlıyordu, ecza dolabına gidip malzeme getirdi, kulağımdaki yaraya ve vücudumdaki çeşitli kesiklere pansuman yaptı, sonunda beni bırakıp televizyonun karşısına yerleşti, sıkıyönetime küfrederken ekran karşısında uyuyakaldı. Artık top atsalar uyanmaz. Annem bizi terk edeli bu adam böyle dengesizleşti işte. Sofrada "sağlık olsun, bakarız çaresine boş ver," gibilerden de konuştu bir ara. Acaba yarın akşam da yemeği bir kez olsun ben mi yapsam bu evde?

Arka sokaktaki Ömür'e geçip Vehbi'nin getirdiği esrarı içmek için, sokağa çıkma yasağı olan şu saatler ideal zamanlar netekim. Bizim bahçeyle onların arka bahçeyi ayıran duvarı atlıyorum, o kadar. Asker masker de olmuyor ortalıkta. Pederin söylediği şu bizim okuldan atılmamız vaziyetini de konuşuruz çocuklarla, güya benimle beraber Vehbi ve Ömür de atılmışlar. Sakın beni hizaya getirmek için babam işkembeden atmış olmasın?

Gazete A - 22 Kasım 1980

İstanbul Kadıköy'de, gece 02.30 sularında dur ihtarına uymayarak kaçmaya kalkışan Ertürk Türker isimli sol örgüt üyesi, güvenlik güçlerinin havaya açtıkları uyarı ateşiyle yaralandı. Derhal kaldırıldığı askeri hastanedeki müdahalelere rağmen kurtarılamadı.

Gazete B - 22 Kasım 1980

Bir şâki daha ölü ele geçirildi. Sabaha karşı 04.00'te Üsküdar'da duvarlara slogan yazarken güvenlik güçlerince görüldü. Teslim ol çağrısına ateşle karşılık veren yasadışı sol örgüt üyesi Ertürk Türker, çıkan çatışma sonucu otomatik silahlarıyla beraber ölü ele geçirildi.

Gazete A - 23 Kasım 1980

İstanbul'da dün sabaha karşı evinin bahçesinde vurulan 17 yaşındaki Ertürk Türker'in babası Türkmen Türker (52), olayın soruşturulmasını talep etmiş, oğlunun hiçbir siyasi görüşe mensup olmadığını öne sürmüştü. Ertürk'ün kulağındaki bir rahatsızlık nedeniyle dur ihtarını duyamamış olabileceğini iddia ederek, oğlunun yazdığını öne sürdüğü bir günceyi kanıt göstermek istemişti. Dün gece evinde yapılan arama neticesi Türker gözaltına alındı. Evin duvarlarındaki yasadışı pankartlar indirildi, bildiri yazmakta kullanılan bir daktiloya ve aralarında Marksist-Leninist yabancı mihrakların da yer aldığı çok sayıda yasak yayına el konuldu. Türker'in sorgulanması sürecektir.

Gazete B - 13 Aralık 1980

Türkmen Türker, 20 günlük sorgulamanın ardından askeri mahkemeye çıkarıldı. Basına kapalı yapılan duruşmada, 22 Kasım'daki silahlı çatışmada ölen oğlu Ertürk Türker'in ve kendisinin yasadışı sol örgüt militanı olduklarını itiraf etti. Aldığı 103 yıl ceza, iyi hâli ve sabıkasız oluşu göz önünde bulundurularak 22 yıla çevrildi. Türker'in avukatı temyizden feragat ettiklerini bildirdi.